

Analiza regulative o korištenju pomorskog engleskog jezika

Trgo, Branimir

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Maritime Studies / Sveučilište u Splitu, Pomorski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:164:679592>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-12**

Repository / Repozitorij:

[Repository - Faculty of Maritime Studies - Split -
Repository - Faculty of Maritime Studies Split for
permanent storage and preservation of digital
resources of the institution](#)

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
POMORSKI FAKULTET U SPLITU**

BRANIMIR TRGO

**ANALIZA REGULATIVE O KORIŠTENJU
POMORSKOG ENGLESKOG JEZIKA**

ZAVRŠNI RAD

SPLIT, 2021.

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
POMORSKI FAKULTET U SPLITU**

STUDIJ: POMORSKA NAUTIKA

**ANALIZA REGULATIVE O KORIŠTENJU
POMORSKOG ENGLESKOG JEZIKA**

ZAVRŠNI RAD

MENTOR:

Doc. dr. sc. Mira Pavlinović

STUDENT:

Branimir Trgo

(MB:0171278844)

SPLIT, 2021.

SAŽETAK

Porastom pomorske industrije raste i raznovrsnost posade koja dolazi sa svih krajeva svijeta. Sukladno tome dolazi do potrebe za ujednačavanjem razmjene informacija na istom jeziku među posadom na brodu, posadom jednog broda s posadom drugog te razmjene informacija između broda i kopna. Engleski jezik se nametnuo kao takav i postaje glavnim jezikom pomorske industrije. Kroz bogatu i iscrpno opisanu Englesku pomorsku povijest koja uključuje i brojne kolonije Velike Britanije, nastali su žargoni pomorskog engleskog jezika koji se i dalje koriste u svakodnevnicu pomoraca diljem svijeta. Tijekom vremena javlja se potreba postavljanja regulativa u korištenju engleskog jezika u pomorstvu, pa su tako svakodnevne radnje na brodu popraćene sa standardnim pomorsko – komunikacijskim izrazima (engl. *Standard Maritime Communication Phrases – SMCP*) kako bi se izbjegli mogući nesporazumi. Daljnjim razvojem specijalnih aktivnosti u pomorstvu, pomorski engleski jezik se koristi kao jezik za posebne svrhe (engl. *English for Specific Purposes - ESP*) gdje je stvorena nova grana u lingvistici koja zahtijeva i novi način edukacije pomorskog engleskog jezika. Štoviše, pomorski engleski jezik se dijeli i prema ograncima struke u samoj pomorskoj industriji, gdje je pomorski engleski jezik za nautičara sastavljen na temelju aktivnosti koji se obavljaju na mostu te specifičnostima komunikacije. Pomorski engleski jezik kojeg koriste brodstrojari se temelji na konstrukciji i elementima glavnog stroja te načinu rada pomoćnih postrojenja. Postoji i ogranak pomorskog engleskog jezika kojeg koristi osoblje na putničkim brodovima te se uglavnom odnosi na komunikaciju između osoblja i gostiju.

Ključne riječi: *engleski jezik, pomorski engleski jezik, komunikacija, regulative.*

ABSTRACT

As the maritime industry grows, grows the diversity of crews coming from all over the world. Accordingly, there is a need to standardize the exchange of information in the same language between the ship's crew, between the crew of one ship and the crew of another and the exchange of information between ship and shore. English has imposed itself as such and has become the main language of the maritime industry. Through the rich and exhaustively described Anglo - maritime history and with the extensive colonization of Great Britain, the jargons of the maritime English language are still used in everyday life of seafarers around the world. During the ordinary course of events, regulations are set regarding the use of English in maritime affairs, in such a way that daily actions on board are accompanied by standard maritime communication phrases (SMCP) so that the possibility of misunderstanding is avoided as much as possible. With the further development of special activities in maritime affairs, maritime English is used as a language for special purposes (English for Specific Purposes - ESP). A new branch in linguistics has been created that requires a new way of educating maritime English. Moreover, maritime English is divided according to different branches of the profession in the maritime industry, where maritime English for navigators is composed according to activities performed on the bridge and the phrases used in that type of communication. The maritime English used by ship engineers is in accordance with the construction and elements of the main engine and how the auxiliary machinery works. There is also a branch of maritime English used by staff on passenger ships and mainly related to communication between staff and guests.

Keywords: *English language, maritime English language, communication, regulations.*

Sadržaj

1. UVOD	1
2. KORIŠTENJE ENGLESKOG JEZIKA U POMORSTVU	2
2.1. POMORSKI ENGLESKI JEZIK KAO DIO ENGLESKOG JEZIKA KORIŠTENOG ZA POSEBNE SVRHE.....	3
3. POVIJEST POMORSKOG ENGLESKOG JEZIKA	5
4. PRAVNE REGULATIVE I PRIRUČNICI POMORSKOG ENGLESKOG JEZIKA	9
4.1. STANDARDNI POMORSKO - KOMUNIKACIJSKI IZRAZI (IMO SMCP 2001).....	9
4.1.1. Korištenje Standardnih pomorsko – komunikacijskih izraza u praksi.	10
4.1.2. Struktura Standardnih pomorsko - komunikacijskih izraza te korištenje izraza u pomorskom obrazovanju	11
4.1.3. Osnovne komunikacijske karakteristike	12
5. KARAKTERISTIKE POMORSKOG ENGLESKOG JEZIKA ZA NAUTIČARA	13
5.1. REGULATIVE POMORSKOG ENGLESKOG JEZIKA ZA NAUTIČARA	15
5.2. KOMUNIKACIJSKE KARAKTERISTIKE ZA NAUTIČARE	16
5.3. UPRAVLJANJE TIMOM NA MOSTU I KARAKTERISTIKE DRŽANJA STRAŽE	18
5.3.1. Časnik straže	18
5.3.2. Korištenje standardnih pomorsko – komunikacijskih izraza prilikom predaje straže i tijekom kormilarenja brodom.....	19
6. KARAKTERISTIKE POMORSKOG ENGLESKOG JEZIKA ZA BRODOSTROJARA	23
6.1. POZNAVANJE DVOZNAČNOSTI RIJEČI I IZRAZA U ZNANSTVENIM I TEHNIČKIM TEKSTOVIMA	24
6.2. BRODOSTROJARSKA KOMUNIKACIJA	25
6.2.1. Proceduralne komunikacijske situacije	26

6.2.2.	Komunikacijske situacije u slučajevima rješavanja problema	27
6.2.3.	Komunikacijske situacije usmjerene na zadatak.....	28
7.	KARAKTERISTIKE POMORSKOG ENGLESKOG JEZIKA ZA POMOĆNA OSOBLJA	29
7.1.	ZAHTJEVI POMORSKOG ENGLESKOG JEZIKA ZA POMOĆNO OSOBLJE.....	30
8.	ZAKLJUČAK	32
	LITERATURA	34
	POPIS TABLICA.....	35
	POPIS KRATICA	36

1. UVOD

U ovom radu obrađuju se različitosti među regulativama, vrstama i načinima izražavanja te svrha i potreba za komunikacijom na pomorskom engleskom jeziku. Poznavanje i pravilno korištenje pomorskog engleskog jezika tijekom razmjene informacija na mostu, u strojarnici i drugim odjelima na brodu, od izrazite je važnosti, jer je većina pomorskih nezgoda uzrokovana upravo ljudskom pogreškom koja nastaje uslijed loše komunikacije među posadom. Zato kao nužnost nastaju priručnici i knjige koje uče i navode pravilan način razmjene informacija na pomorskom engleskom jeziku. Živimo u vremenu ekspanzije multinacionalnih i multikulturnih brodarskih kompanija i posada, koje rade u specifičnom, složenom i izuzetno dinamičnom okruženju, gdje mali nesporazum prilikom razgovora članova posade na pomorskom engleskom jeziku može uzrokovati velike posljedice. Pri tome devijacije u izričaju, zbog različitog materinjeg jezika, dovode do najvećih pogrešaka u razumijevanju a time i izražavanju na engleskom jeziku.

Na svjetskoj razini se kontinuirano održavaju stručni skupovi i konferencije koje usuglašavaju i određuju nova pravila i regulative. Pomorski engleski jezik se usavršava na način da njegovo korištenje bude prihvatljivije korisniku. Stvaraju se nove metode i tehnike podučavanja engleskog jezika gdje se odbacuju nepotrebni tečajevi, a fokus je na stručnom nazivlju tj. jezičnim konstrukcijama koje su usredotočene na struku povezanu s jezikom. Daljnjim napredovanjem dolazi do sve većeg raščlanjivanja pomorskog engleskog jezika prema granama pomorske industrije u kojoj se koristi.

Ovaj se rad sastoji od osam cjelina. Nakon uvoda, slijedi drugo poglavlje koje govori o općem korištenju engleskog jezika u pomorstvu. Objašnjeno je značenje engleskog jezika za pomorca i njegova važnost za svakodnevno obavljanje dužnosti. U trećem poglavlju se navodi povijest nastanka engleskog jezika i njegovo prihvaćanje kao zajedničkog jezika pomorske industrije. Četvrto poglavlje navodi određene priručnike koji služe kao vodiči pomorcima za usklađivanje jezika sa strukom. Zatim, u petom poglavlju se govori o karakteristikama pomorskog engleskog jezika za nautičara te u šestoj cjelini o karakteristikama pomorskog engleskog jezika za brodstrojara. Sedmo poglavlje govori o karakteristikama korištenja pomorskog engleskog jezika za pomoćna osoblja na putničkim brodovima. Iza sedmog poglavlja slijedi zaključak koji obuhvaća cijeli rad i donosi zaključnu misao.

2. KORIŠTENJE ENGLESKOG JEZIKA U POMORSTVU

Uvidom u povijesne pomorske dokumente sve do današnjih dana, engleski jezik postaje dominantan jezik koji se koristi u pomorstvu. U određenim situacijama engleski jezik je i jedini s kojim se možemo sporazumjeti u rastućoj globalnoj pomorskoj industriji. Vrlo dobro poznavanje engleskog jezika je nužno, kako za napredovanje zaposlenika-pomorca u ovoj struci, tako i za njegov opstanak u pomorstvu. Primarni razlozi konstantnog razvitka, učenja i usavršavanja engleskog jezika u pomorstvu su povećanje sigurnosti i zaštite ljudskih života na moru, zaštite pomorskog okoliša i sigurne plovidbe morima.

Pojava određenog jezika kao dominantnog neovisno o materinjem jeziku na nekom području ili u nekoj struci, označava se pojmom *lingua franca*. Kroz povijest je to npr. bio latinski jezik, na kojem je kroz niz stoljeća počivala književnost većeg dijela Europe. Pojam *lingua franca* označava danas pomoćni jezik. U tom svojstvu se može promatrati i upotreba engleskog jezika u pomorstvu. [3]

Postoje mišljenja kako je korištenje engleskog jezika posljedica britanskog i američkog kulturološkog i lingvističkog imperijalizma, kako kroz povijest tako posebice nakon Drugog svjetskog rata. Međutim u Europi su se kroz povijest izmjenjivali različiti jezici koji su imali status *lingua franca*, pa je to srednjem vijeku bio latinski, a u renesansi francuski koji je dominirao kao jezik kulture i umjetnosti i može se reći da taj status zadržava i danas. Stoga je potpuno jasno kako se engleski jezik gotovo spontano nametnuo kao *lingua franca* u pomorstvu i to se ne može pripisati samo povijesnim događajima. Štoviše, razvojem globalnog gospodarstva može se očekivati i da neki drugi jezik dobije taj status, npr. španjolski ili kineski. [3]

Engleski jezik u pomorstvu doživljava svoje promjene kroz povijest, razvija se i prilagođava struci. Tako se danas osim govornog oblika engleskog jezika, razvija i pisani engleski jezik na kojem se pišu uglavnom svi brodski dokumenti: od teretnica, spasilačkih ugovora, ugovora o zakupu broda (engl. *charter*) i manifesta. Pišu se svjedodžbe o osposobljenosti pomoraca i ovlaštenja koje izdaju lučke kapetanije. Sve međunarodne konvencije koje potpisuje i Republika Hrvatska, pisane su engleskim jezikom. Na

engleskom jeziku komunicira se među višejezičnom posadom na brodu. Naravno, taj engleski jezik nije istovjetan onome kojim govore obrazovani Englezi, što je i očekivano. Riječ je o engleskom jeziku koji služi za razmjenu različitih važnih poruka. [3]

Pomorski engleski jezik se raščlanjuje na više dijelova ovisno o funkciji njegova korištenja pa tako postoji pomorski engleski jezik za nautičare koji se temelji na kvalitetnoj, jednostavnoj i nedvosmislenoj komunikaciji s drugim brodovima, obalama i ljudima u svakodnevnim situacijama. Posebice se velika važnost daje komunikaciji u kriznim i pogibeljnim situacijama gdje je kvalitetno poznavanje engleskog jezika od izrazite važnosti.

Drugi dio na kojeg se engleski jezik u pomorstvu može podijeliti je njegovo korištenje u brodstrojarskom području, gdje postoje stereotipi kako područje nautike ima veće potrebe za pomorskim engleskim jezikom. Takva mišljenja opovrgava činjenica da poznavanje nazivlja dijelova strojeva na engleskom jeziku ima izuzetno značenje kod komunikacije stroja sa zapovjedničkim mostom što je nužno za sigurnost plovidbe. Također sva brodstrojarska izvješća i provedbe protokola aktivnosti su pisana na engleskom jeziku. Nadalje, korištenje engleskog pomorskog jezika možemo naći u području brodograđevne industrije, pomorskog menadžmenta, itd.

2.1. POMORSKI ENGLSKI JEZIK KAO DIO ENGLSKOG JEZIKA KORIŠTENOG ZA POSEBNE SVRHE

O nastajanju engleskog jezika za posebne svrhe ESP (engl. *ESP-English for Specific Purposes*) se dosta raspravlja u stručnoj literaturi. Razloge njegova pojavljivanja u posebne svrhe možda najvjerodostojnije opisuju u Hutchinson i Waters (Hutchinson i Waters, 1987) navodeći sljedeće: [2]

- Ekonomski rast zemalja engleskog govornog područja nakon Drugog svjetskog rata koje rezultiraju dominacijom u globalnom gospodarstvu
- Prosperitet zemalja koje eksploatiraju naftu za svjetske potrebe, posebice tijekom 1970-ih
- Donošenje rezolucije u lingvistici kojom engleski jezik dobiva sve veće značenje u aspektu komunikacije
- Rastući broj pomoraca koji imaju potrebe za specifičnim znanjima u pomorskoj industriji što rezultira kreiranjem međunarodnih edukacija. [2]

ESP se prema navedenim autorima razvija na način da osigurava učenje u pomorskoj industriji s ciljem zadovoljenja potreba korisnika, ne smatra se proizvodom već procesom koji se opravdano razvija usporedno s promjenama i zahtjevima u pomorstvu. Dudley-Evans i St. John 1998. godine pokušavaju definiciji ESP-a dati nove karakteristike koje dijele na apsolutne tj. nepromjenjive i varijabilne tj. promjenjive.

Apsolutne tj. nepromjenjive karakteristike su:

- kreiranje ESP s ciljem zadovoljenja potreba učenika
- razvoj metodologije učenja i aktivnosti koje prakticira tvrtka koja traži edukaciju svojih zaposlenika
- fokusiranje na očuvanje kvalitete jezika posebice na gramatiku i izričaj.

Varijabilne tj. promjenjive karakteristike se mijenjaju ovisno o specifičnim potrebama:

- ESP može biti povezan ili dizajniran za određene discipline
- u specifičnim nastavnim situacijama ESP može koristiti različite metode u odnosu na opći engleski jezik

- ESP će vjerojatno biti dizajniran za odrasle učenike, bilo u visokoškolskoj ustanovi ili u profesionalnoj radnoj instituciji. Međutim, mogao bi se koristiti i za učenike na srednjoškolskoj razini

- ESP je općenito dizajniran za studente srednje ili napredne razine znanja. Većina ESP tečajeva pretpostavlja osnovno znanje engleskog jezika ali može se koristiti i u radu s početnicima. [2]

Nadalje razvoj i učenje strukovnog engleskog jezika se na različitim obrazovnim ustanovama organizira na različite načine ali sa zajedničkim ciljem. Stoga se i razvoj strukovnog engleskog jezika (engl. *English for Vocational Purposes - EVP*) ne može ograničiti. Na Pomorskom fakultetu Sveučilišta u Splitu strukovni dio nastavnog programa prvostupnika uključuje i profesionalni engleski jezik (engl. *English for Professional Purposes - EPP*). Ovim programom se stječu znanja engleskog jezika u nautičkom i brodstrojarskom zanimanju (engl. *English for Occupational Purposes - EOP*). Nadalje, tijekom diplomskog studija, akademski engleski jezik u znanosti i tehnologiji (engl. *English for Academic Purposes in Science and Technology - EST*) zajedno s poslovnim engleskim (engl. *Business English - BE*) značajno obogaćuju znanje strukovnog jezika budućih pomoraca. Promatrano s aspekta jezika, pomorski engleski jezik, u svim svojim oblicima, je žargon verzija engleskog jezika s očuvanom gramatikom. Pri tome to gramatički ispravne fraze značajno skraćene kako bi se dobila jasnoća i brzina komunikacije. [2]

3. POVIJEST POMORSKOG ENGLESKOG JEZIKA

Uvidom u povijesne pomorske dokumente se dolazi do saznanja kako velike pomorske sile kreiraju načine komunikacije među brodovljem, stoga nije slučajno da se engleski jezik profilirao kao glavni jezik na moru. Naime, prema literaturi postoje saznanja da početci razvoja Engleske kao pomorske sile datiraju još u željeznom dobu. Stoga Englezi u ovom razdoblju spontano uvode svoj jezik kao alat komunikacije u pomorstvu. Razumljivo je da razvoj pomorstva i gradnju brodova prati i pronalaženje i razvoj materijala, za što je proizvodnja i obrada željeza imala izuzetno značenje. U Europi se s obradom željeza počinje oko 1300 godina pr. Kr. i sve do danas taj materijal ostaje ključan. Gradnja brodova od željeza u ovom razdoblju ima i važnost za trgovinu, a time pribavljanje i novih materijala i učenje novih tehnologija obrade. Grci tri stoljeća kasnije opisuju svoja putovanja od Marseillesa preko Mediterana sve do Britanije. [2]

Prvi naseljeni narod na području današnje Velike Britanije su bili Kelti, naseljavaju ovo područje oko sredine petog tisućljeća pr. Kr. Rimsko carstvo je nekoliko desetljeća pokušavalo osvojiti otok ali bez uspjeha. Nakon iscrpljujućih pokušaja osvajanja, Rimsko carstvo se povlači ali u osvajačke pohode na otok dolaze i druga plemena sa sjevera. U nemogućnosti organiziranja obrane otoka, Kelti daju povjerenje Germanskim narodima s područja današnje središnje i zapadne Europe, sve s ciljem zaštite svojeg naroda i otoka. Međutim Germanska plemena Angli, Frizijci, Sasi i Jute umjesto očekivane zaštite kreću u osvajačke pohode na otok. Kelti dobivaju naziv Weals od strane Germana, a Kelti Germane nazivaju Sassenachs i Saxon. Engleska upravo po Anglima dobiva naziv koji koristi do današnjih dana. [3]

Velika Britanija se očito kroz povijest profilirala kao sila u gradnji brodovlja zbog čega napreduje i u trgovini s prekomorskim zemljama, prepoznaje nove sirovine i rudna bogatstva u dalekim zemljama, stvarajući tako svoje kolonije kojima također nameće engleski jezik. S porastom trgovine i pomorskog prometa javljaju se nove aktivnosti na morima i oceanima pa se tako tijekom 16. stoljeća javlja i piratstvo. Iako postoje saznanja da se piratstvo javilo i puno ranije, gdje su Vikinzi i Berberi (naseljenici Afričke obale) predstavljali najveću opasnost za Rimsko carstvo i Veliku Britaniju, ono doživljava svoj vrhunac u 17. stoljeću. Kako bi se umanjile posljedice piratstva i osigurali morski putevi neke zemlje organiziraju tzv. ovlašteno tj. legalno piratstvo kojima se pokušalo spriječiti

piratstvo i onesposobiti piratski brodovi. Legalni pirati su dobivali ovlaštenja od države ili vladara temeljem kojih su hvatali piratske tj. gusarske brodove. Međutim britanski su vladari dopustili i pratili napade koje su smatrali gospodarski i politički povoljnima za svoju zemlju. Tako su se i trgovački brodovi opremali za obranu od pirata i imali ovlaštenja preuzimanja vrijednosti i blaga s piratskih brodova. U ovom razdoblju se formiraju i prve trgovačke rute preko oceana do dalekih zemalja. Temeljem iskustava kapetana crtaju se i zemljovidi. Stoga je ovo razdoblje bilo vrlo značajno za razvoj novih pomorskih karata kojima su se služili trgovački brodovi. [2] U 16. stoljeću Španjolska i Portugal otvaraju preookeanske putove i također uz Veliku Britaniju postaju snažne pomorske sile.

U 17. su stoljeću, pirati sa sjevera Afrike napadaju britanske brodove tako da je sredinom 17. st. započela ekspedicija protiv pirata u Karipskom moru. Za potrebe suzbijanja piratstva Englezi grade vlastite legalne gusarske brodove koji su plovili u Atlantiku i na Karibima. To im omogućava i donošenje zakona u Engleskom parlamentu 1700. godine, kojim gusari moraju biti dovedeni pred sud. Prisutnost Engleske u svim opisanim aktivnostima spontano je uvela i engleski jezik u pomorsku industriju a razvoj tehnologija je dodatno ukazao na potrebu jasne komunikacije među brodovima. Sve aktivnosti povezane s morem, kako među visoko obrazovanim pomorskim kadrovima tako i u najniže obrazovanim pomorcima imaju istu potrebu, komunikaciju među ljudima i tu je engleski jezik našao značajno mjesto. [2]

Razvitak vokabulara engleskog jezika može se pratiti kroz četiri razdoblja: [3]

- razdoblje starog engleskog jezika (od 450. - 1066. godine)
- razdoblje srednje starog engleskog jezika (od 1066. - 1500. godine)
- razdoblje rano modernog engleskog jezika (od 1500. - 1800. godine)
- razdoblje modernog engleskog jezika (od 1800. godine do danas).

Engleski jezik je u osnovi germanski jezik, gdje anglosaksonske riječi čine zapravo nukleus ili središnju masu iz koje su se razvili različiti jezici. Te su riječi općenito kratke i konkretne. Odnose se npr. na dijelove tijela, prirodni krajolik, obiteljski život, kalendar, životinje itd., a predstavljaju korijene riječi za razvoj pojedinog germanskog jezika. [3]

Procjenjuje se da više od 120 jezika iz cijelog svijeta ima korijene riječi u engleskom jeziku, zbog čega se engleski jezik smatra neiscrpnim posuđivačem riječi. [3] Također i drugi su jezici imali utjecaj na razvoj engleskog jezika, što se pripisuje osvajanjima Britanskog otoka. Tako bez obzira što su Kelti prvi naseljavali otok, keltski jezik nije značajno utjecao na engleski jezik. Štoviše, budući je Engleska bila pod vladavinom Danske dugih 25 godina, postoji i utjecaj skandinavskih riječi na engleski jezik. To su npr. riječi *skill* (hrv. vještina), *sky* (hrv. nebo), *skirt* (hrv. suknja). Grčki jezik je također utjecao na engleski, kao i na druge europske jezike, uključivši cijeli niz termina, npr. *lexis*, *lexeme*, *lexical*, *lexicographer* u službeni jezik. [2]

Zbog prestiža Nizozemaca u pomorskoj industriji, i njihov jezik značajno doprinosi nautičkim terminima u engleskom jeziku, npr.: *bowline* (hrv. steznik, čvor), *bowsprit* (hrv. pramčani luk), *buoy* (hrv. plutača), *commodore* (hrv. komodor), *cruise* (hrv. krstarenje), *deck* (hrv. paluba), *skipper* (hrv. skiper), *smuggle* (hrv. prokrijumčariti), *yacht* (hrv. jahta). Nizozemci i Flamanci bili su također poznati po svojoj izradbi tkanine i pomoćnim trgovačkim aktivnostima, pa otud izrazi *cambric* (hrv. kambrika), *jacket* (hrv. jakna), *nap* (hrv. drijemati), *spool* (hrv. kalem), *dollar* (hrv. dolar), *groat* (hrv. groš), *guilder* (hrv. nizozemski novac) i dr. [2]

Potreba za specifičnom komunikacijom na engleskom jeziku je bila izražena kod podizanja i spuštanja jedara te općenito jedrenja koje je kad se govori o trgovačkim i vojnim brodovima, potpuno nestalo. Jedrenje je još prisutno samo u rekreacijske i turističke svrhe. S nestankom jedrenja kao temeljnog pogona, nestaje i niz žargonskih izraza u engleskom jeziku. Takav žargonski izričaj je imao veliki utjecaj na razvoj engleskog jezika u pomorstvu, posebice jer se govor pomoraca na jedrenjacima razlikovao i zbog socijalne strukture posade. Iz navedenih razloga su nestali mnogi izrazi kao npr.: [2]

- *square the yards* (hrv. postavljanje jedra u poziciju okomitu na kobilicu broda)
- *fore yard* (hrv. najniže jedro na prednjem jarbolu jedrenjaka)
- *hands* (hrv. spustiti i prikupiti/smotati jedro)
- *braces* (hrv. uzda križnog jedra).

Neki izrazi su ostali u jeziku ali s manje učestalom uporabom, doživljavajući semantička suženja, proširenja i specijalizaciju kao npr.:

- *set sail* (hrv. Isploviti, uputiti se na more)
- *let go* (hrv. spustiti sidro, oboriti sidro)
- *breeze* (hrv. lagani vjetar)
- *poop* (hrv. Kasar, krmeni dio broda).

U otočnoj zemlji kakva je Velika Britanija, nautički izrazi postali su i dijelom svakodnevnog jezika i to često u figurativnom smislu. Tako se koriste izrazi:

- *to be shipshape* (hrv. biti u dobroj formi)
- *to know the ropes* (hrv. imati praktično iskustvo)
- *give a wide berth* (hrv. biti na sigurnoj udaljenosti)
- *steer clear of* (hrv. izbjegavati)
- *be in the same boat* (hrv. imati iste probleme)
- *rest on one's oars* (hrv. odmarati se poslije rada)
- *sail through with flying colours* (hrv. uspjeti)
- *lose one's bearings* (hrv. izgubiti se)
- *weather the storm* (hrv. proći uspješno kroz teškoće). [2]

4. PRAVNE REGULATIVE I PRIRUČNICI POMORSKOG ENGLESKOG JEZIKA

Komunikacija na brodu mora biti kvalitetna i što je više moguće uspješna. Potrebno je izbjegavati višeznačne izraze koji mogu dovesti do nerazumijevanja među posadom i utjecati na sigurnost broda. Međunarodna pomorska organizacija (engl. *International Maritime Organization* – IMO) je 1977. godine (s nadopunom 1985. godine) u publikaciji Standardnih pomorsko-komunikacijskih izraza (engl. *Standard Marine Navigational Vocabulary* – SMNV) definirala i uskladila na međunarodnoj razini sve riječi i izraze koje se koriste na u pomorskoj komunikaciji. U toj publikaciji se navode izrazi koji se koriste za komunikaciju između brodova, obalnih stanica, prilikom prilaza luci i prilikom prolaska kroz kanale i tjesnace. Također posebnu važnost imaju izrazi tj. govorna komunikacija u slučaju opasnosti i pogibelji. Pod vodstvom F.W. Weeks-a provedeno je istraživanje u okviru projekta SEASPEAK kojim se ispituje utjecaj SMNV-a, i praktičnost primjene ovog dokumenta u pomorskoj komunikaciji na engleskom jeziku. Pri tome su uzeta u obzir i različita govorna područja iz kojih dolaze korisnici SMNV-a.

Napredovanjem informacijske tehnologije, telekomunikacija te pomorskog prijevoza ubrzo se ustanovilo kako SMNV ima previše nedostataka i predstavlja ograničenje za navigaciju. Ta činjenica je ukazala na potrebu osvježanja vokabulara i značajnih promjena u pomorskoj komunikaciji. Pod vodstvom prof. dr. Petera Trenknera sa Sveučilišta u Wismaru provedeno je sveobuhvatno istraživanje pomorskih komunikacija, uz pomoć pomorskih stručnjaka i profesora pomorskog engleskog jezika. Izdano je nekoliko primjeraka priručnika pod nazivom Standardni pomorsko – komunikacijski izrazi u razdoblju od 1997. do 2001. godine. Nakon razdoblja testiranja priručnika u obalnim navigacijama i u suradnji s VTS (engl. *Vessel Traffic Service*) sjedištima, Međunarodna pomorska organizacija 2001. godine donosi Rezoluciju A.918(22), kojom i službeno zamjenjuje stari priručnik SMNV 1977/1985 s novim IMO SMCP 2001.

4.1. STANDARDNI POMORSKO - KOMUNIKACIJSKI IZRAZI (IMO SMCP 2001)

Točnost komunikacije broda s obalom i obrnuto, komunikacije među posadom na samom brodu, kao i među brodovima mora biti izvrsna, jednostavna i nedvosmislena. To je

od osobite važnosti za izbjegavanje nesporazuma koji mogu dovesti do pogibelnih situacija. Također, s porastom broja brodova i vrsta pomorskog prometa u međunarodnoj plovidbi, imamo sve veću multinacionalnu posadu s različitim materinjim jezicima i sve većim mogućnostima nesporazuma.

Godine 1997. MSC (*engl. Maritime Safety Committee*) je na svojoj 68. sjednici je prihvatio Nacrt Standardnih pomorsko-komunikacijskih izraza koji je sastavio Pododbor za sigurnost plovidbe. Nakon probne primjene nacrt IMO SMCP 2001 bio je nadopunjen na 46. sjednici Pododbora za sigurnost plovidbe. Nakon usvajanja primjedbi nacrt IMO SMCP je konačno razmotren na 74. sjednici MSC-a. U studenom 2001. godine Rezolucijom A.918(22) Skupština IMO-a usvojila je Standardne pomorsko-komunikacijske izraze (MPO SPKI 2001) i prihvaćena je službena međunarodna skraćenica IMO SMCP 2001. [7]

Prema Međunarodnoj konvenciji o standardima obrazovanja, stjecanju ovlaštenja i držanju straže pomoraca iz 1978. (IMO STCW 78/95), s izmjenama i dopunama iz 1995. godine zahtijeva se da kandidati za stjecanje ovlaštenja časnika straže na brodovima od 500 BT i većim budu sposobni koristiti se i razumjeti IMO SMCP 2001. U praksi je to za veliki broj pomoraca značilo i dodatnu edukaciju u području ESP-a. [7]

4.1.1. Korištenje Standardnih pomorsko – komunikacijskih izraza u praksi

Standardni pomorsko-komunikacijski izrazi Međunarodne pomorske organizacije (IMO SMCP) utvrđeni su iz sljedećih razloga: [7]

- zbog povećanja sigurnosti plovidbe i broda na moru
- za normizaciju engleskog jezika koji se koristi pri komunikacijama na moru i prilazima luka, plovidbenim prolazima i lukama te na brodovima s višejezičnim posadama
- kako bi se pomoglo pomorskim obrazovnim ustanovama u edukaciji pomoraca.

Ovim se izrazima ne namjerava proturiječiti Međunarodnim pravilima o izbjegavanju sudara na moru iz 1972. godine, kao ni proturiječiti posebnim lokalnim pravilima odnosno preporukama IMO-a koje se odnose na sheme usmjeravanja plovidbe. Također, nemaju svrhu zamijeniti Međunarodni signalni kodeks. Primjena standardnih

pomorskih izraza u izvanbrodskim komunikacijama mora biti strogo usklađena s važećim radiotelefonskim postupcima, kako je propisano u Međunarodnom radiopravilniku Međunarodne telekomunikacije unije (*engl. International Telecommunication Union, ITU*). [7]

Standardni pomorski komunikacijski izrazi definirani sa SMCP-om udovoljavaju zahtjevima Konvencije STCW-a (*engl. Standards of Training, Certification, and Watchkeeping*) iz 1978. godine, s izmjenama i dopunama te Konvencije SOLAS (*engl. Safety of Life at Sea*) iz 1974. godine s izmjenama i dopunama, a koji se odnose na jezične komunikacije. To govori o usklađenosti i kompatibilnosti različitih pomorskih dokumenata u smislu izraza i tumačenja aktivnosti. Zato izraze SMCP-a treba što češće koristiti, uključiti ih u sve edukacijske programe pomoraca u cijelom svijetu, dati im prednost u odnosu na druge načine izražavanja sličnoga značenja. Svi izrazi SMCP-a se temelje na engleskom jeziku i primjenjuju se i za govornu razmjenu informacija među pripadnicima svih pomorskih država u svijetu. To se posebice važno u situacijama kada postoji sumnja u precizno značenje i prijevod, što je zbog multinacionalnih posada sve češće u pomorstvu. [7]

4.1.2. Struktura Standardnih pomorsko - komunikacijskih izraza te korištenje izraza u pomorskom obrazovanju

Ovisno o njihovoj primjeni izrazi SMCP-a dijele se na izraze za vanjsko/izvanbrodsko sporazumijevanje i izraze za sporazumijevanje na brodu. Dije se na Dio A i Dio B s obzirom na stupanj njihove važnosti utvrđen konvencijom STCW iz 1978. godine s izmjenama i dopunama. [7] Dio A obuhvaća izraze koji se primjenjuju na vanjske komunikacije i smatra se zamjenom za Standardni pomorski navigacijski rječnik iz 1985. godine čije se korištenje i razumijevanje zahtijeva Pravilnikom Konvencije STCW 1995, Tablica A-II/I. Ovaj je dio dopunjen važnim izrazima u vezi s rukovanjem brodom i sigurnošću plovidbe a koji se koriste u komunikacijama na brodu. Posebno je važan kada se na zapovjedničkom mostu nalazi peljar, sukladno Pravilu 14(4), poglavlje V, konvencije SOLAS iz 1974. godine s izmjenama i dopunama.

Dio B upućuje i na ostale izraze namijenjene sigurnosnom komuniciranju na brodu, koji kao dopuna dijelu A, a također mogu biti korisni i za podučavanje pomorskoga engleskog jezika. Standardni pomorski izrazi ne trebaju nužno biti gramatički ispravni, ali trebaju biti jasni i usklađeni s engleskim jezikom. Poznavanje izraza u dijelu A je

neizostavan dio kurikuluma koji je nužan za ispunjavanje zahtjeva STCW konvencije iz 1978. Pomorci se trebaju pridržavati i izraza dijela B, koji su usklađeni sa zahtjevima i protokolima komunikacije definiranim prema STCW 1978 konvenciji. Preporučuje se uvježbavanje navedenih izraza i protokola neposredno prije upotrebe. Posebice je bitno teorijski dio učenja uskladiti s praktičnom nastavom kako ni se smanjilo opterećenje polaznika i dobio najveći učinak u smislu stjecanja znanja i kvalifikacija za specifične aktivnosti u pomorstvu.

4.1.3. Osnovne komunikacijske karakteristike

U izrazima SMPC-a se koriste pojednostavljene varijante pomorskog engleskog jezika kako bi se izbjegle gramatičke, idiomatske i leksičke razlike. Stoga je za uspješno korištenje SMCP-a potrebno osnovno poznavanje engleskog jezika. U skladu s time u praksi se koriste jednostavne jezične formulacije radi lakše primjene i smanjenja nesporazuma u komunikaciji npr. prilikom razmjene informacija s broda na brod, s kopna na brod i sl. Zato u stresnim situacijama i kod velikog pritiska, kada je ograničeno vrijeme razmjene informacija, postoje i koriste se pojednostavljeni izrazi s znatno smanjenom ili pak nikakvom upotrebom pravilnih gramatičkih riječi engleskog jezika. Uobičajeno je u pomorskoj praksi izostaviti riječi kao što su *is/are; the; a/an* i sl.

Ostala obilježja komunikacije u pomorstvu mogu se sažeti na sljedeći način: [7]

- izbjegavanje istoznačnica
- izbjegavanje skraćenih (gramatičkih) oblika
- odgovaranje punim rečenicama na pitanja koja zahtijevaju odgovor "da/yes" ili "ne/no", ili punim rečenicama kao alternativnim odgovorima na pitanja
- upotreba jednog izraza za jedan događaj
- uvrštavanje pojedinih izraza u rečenicu prema načelu: nepromjenjiv element + promjenjiv element.

5. KARAKTERISTIKE POMORSKOG ENGLESKOG JEZIKA ZA NAUTIČARA

Pomorski engleski jezik za nautičara predstavlja temelj njegove struke obzirom da ga koristi svakodnevno, cijelo vrijeme boravka na brodu. Štoviše tijekom rada na brodu se jezik kontinuirano usavršava i to je najbolji način savladavanja pomorskog engleskog jezika. U počecima učenja pomorskog engleskog jezika za nautičara upoznaje se brod, njegov izgled, konstrukcija te strane broda koje se neće izgovarati *left* ili *right* već *port* i *starboard*. Daljnjom izobrazbom nautičar se upoznaje sa sustavom obilježavanja plovnih putova i objektima sigurnosti plovidbe gdje se daje na važnosti uočavanju i prepoznavanju kardinalnih i lateralnih oznaka. Postupak izobrazbe se nastavlja s porukama hitnosti, porukama sigurnosti te porukama pogibelji gdje se podučava pravilan način pisanja i izgovaranja poruka. Izvedba nastavnog plana predviđa učenje pravila za izbjegavanje sudara na moru te njihovo pravilno implementiranje. Program u svom nastavku obuhvaća analizu vrsta tereta, njihov način prijevoza morem te procedure koje treba poduzeti ukoliko dođe do oštećenja ili nestanka tereta. Slijedi izučavanje procedura prijevoza i zaprimanja tereta u luci, te procedura isporuke tereta. U skladu s time nužno je poznavati prateće dokumente kao što su različite vrste teretnica, ugovore između sudionika u postupku zaprimanja, prijevoza i isporuke tereta. Nadalje se izučavaju procedure prilikom dolaska broda u luku i odlaska broda iz luke. Slijedi učenje postupaka upravljanja financijama u organizaciji prijevoza tereta i razumijevanje temeljnih modela tržišta opskrbe u brodskom prijevozu. Nužno je i savladati sustave osiguranja tereta i broda, ugovore s dobavljačima i servisima te sačiniti analizu rizika. Nastavni plan uključuje stručno nazivlje i standarde koji se moraju znati pročitati i implementirati kada je to potrebno. Sukladno tome, jasno korištenje stručnog engleskog jezika na mostu je od izrazite važnosti jer se vođenje broda, operacije s teretom i izbjegavanje sudara na moru, izvode isključivo sukladno međunarodno propisanim pravilima i procedurama komunikacije.

Uloga časnika palube od vitalne je važnosti za trgovački brod jer je neposredno angažiran u izvršnom odjelu odgovornom za plovidbu, manevriranje, sigurno rukovanje brodom, komunikaciju između broda i obale, rukovanje i isporuku tereta, rad sa spasilačkim uređajima i dr.

Prvi časnik, kao najviši časnik palube, ima potpunu odgovornost u procedurama rukovanja teretom i učinkovitim vođenju broda. Njemu pomoć pružaju educirani niži časnici palube, čije su dužnosti usklađene s certificiranim edukacijama za određene radne pozicije ovisno o duljini boravka na brodu. Prvi časnik i niži časnici palube rade kao tim čije aktivnosti osiguravaju ispravan radni protokol i sigurnost broda. [8]

Kao dio tima koji sudjeluje su svakodnevnim aktivnostima na brodu, kadeti palube pomažu i uče od brodskih časnika na palubi u njihovim zadaćama. Postati kadet znači započeti prvi korak u gradnji karijere pomorca. Kadeti na palubi ulaze u program obuke koji traje između 18 mjeseci i tri godine, od čega najveći dio provode na brodu. U tom periodu se intenzivno obučavaju za rad na brodu i stječu profesionalno iskustvo. [8]

Vrlo važan dio obuke kadeta kao i budućeg plovidbenog časnika je učenje i usavršavanje pomorskog engleskog jezika. Kako se pomorska industrija razvija, tako i raste potreba za širinom znanja u svim segmentima pomorskog engleskog jezika. Napredne komunikacije, sve veća prisutnost mobilnih aplikacija, softversko upravljanje brodskim navigacijskim sustavima i uređajima, nužno pretpostavlja stalno usavršavanje stručnog engleskog jezika. Pred mlade pomorce se stavlja savladavanje upravljanja ovakvim složenim sustavima i uključivanje pomorskog engleskog jezika u sve životne aktivnosti. Članovi posade trebaju komunicirati na engleskom jeziku jer je to jamstvo integriteta posade i dobre suradnje. Tu problem komunikacije višejezičnih i multinacionalnih posada polako nestaje i ostvaruje se timska suradnja. Vrlo često mladim pomorcima engleski jezik nije materinji, te prilikom prvog ukrcaja na trgovačka plovila teško razumiju iskusne časnike koji im se obraćaju na engleskom jeziku, ali se kontinuiranim učenjem to savladava. Također iskusni časnici ponekad ne govore uvijek ispravan engleski jezik, što predstavlja potencijalnu prepreku koja se s vremenom ipak savlada.

Kao što je poznato, većina pomorskih nesreća se događa zbog ljudskih pogrešaka, a posebno zbog loše komunikacije. To je rezultat neupotrebe standardnog pomorskog engleskog jezika koji bi trebali dobro znati svi članovi posade broda, s posebnom pažnjom usmjerenom na mlade pomorce. Budući da koncept posade s jednom nacionalnošću više uopće ne postoji u svjetskoj brodarskoj industriji, ispravna komunikacija se može postići samo korištenjem pomorskog engleskog jezika. Pri tome se treba usmjeriti posebno na edukaciju mladih pomoraca jer su oni i skloniji pogreškama.

5.1. REGULATIVE POMORSKOG ENGLESKOG JEZIKA ZA NAUTIČARA

Prema STCW konvenciji, od časnika zaduženog za navigaciju se očekuje da pokaže adekvatno znanje engleskog jezika što je uvjet izvršavanja njegovih / njenih poslova i obaveza. To npr. obuhvaća sljedeće aktivnosti: korištenje karata i drugih nautičkih publikacija, razumijevanje meteoroloških podataka i prognoza, razumijevanje poruka vezanim uz brodsku sigurnost, komunikaciju s drugim brodovima u okruženju, komunikaciju s obalnim stanicama i VTS centrima te obavljanje časničkih obaveza s višejezičnom posadom uključujući razumijevanje i korištenje IMO Standardnih pomorsko-komunikacijskih izraza. [1]

TABLICA STCW : A-II/I (prema zadnjim izmjenama dopunama, Manila 2010. god.) također navodi znanje, razumijevanje i potrebne vještine za unutarnju i vanjsku komunikaciju na brodu.

Tijekom edukacije i navigacije časnik zadužen za navigaciju stječe kompetencije za niz funkcija kojima može:

- držati sigurnu navigacijsku stražu
- pratiti ukrcaj, prekrcaj i osiguravanje tereta tijekom plovidbe i za vrijeme lučkih poslova
- istražiti i prijaviti bilo kakvu pogrešku ili učinjenu štetu u prostorima tereta, grotla i balastnih tankova
- primjenjivati rukovođenje i vještine timskog rada
- koristiti Standardne pomorsko-komunikacijske fraze.

Također je potrebno znanje i primjena komunikacije na engleskom jeziku u skladu s različitim situacijama na brodu te je u skladu s time potrebno: [1]

- poznavanje načela upravljanja resursima na mostu, uključujući komunikaciju
- poznavanje vještina uspostave i održavanja učinkovite komunikacije tijekom ukrcajnih i iskrcajnih operacija
- poznavanje vještina edukacije i sposobnost traženja pogreške ili nastale štete

- sposobnost određivanja dinamike pregleda broda kako bi se u zadanom vremenu učinkovito pregledao cijeli brod
- znati pronaći uzroke korozije u teretnim prostorima i tankovima za balast te kako bi se korozija mogla na vrijeme identificirati i spriječiti
- znati objasniti metode pouzdanog otkrivanja nedostataka i oštećenja
- znati organizirati i primijeniti učinkovito upravljanja resursima, uključujući učinkovitu komunikaciju na brodu i na kopnu
- znati koristiti izvješćivanje u skladu s općim načelima brodskih sustava izvještavanja u skladu s VTS postupcima.

5.2. KOMUNIKACIJSKE KARAKTERISTIKE ZA NAUTIČARE

Komunikacija je bitan dio čovjekove interakcije uopće. Niz je prednosti učinkovite komunikacije u poslovnim odnosima među ljudima jer se time poboljšavaju svi aspekte osobnog i profesionalnog života. Neučinkovite ili pogrešno shvaćene komunikacije u našem osobnom životu mogu stvoriti probleme ili neugodnosti, ali u profesionalnom životu nesporazumi mogu biti sa značajno ozbiljnijim posljedicama.

Komunikacija na brodovima odavno je ustanovljena kao odlučujući čimbenik sigurne plovidbe. To postaje posebice jasno kad se dogodi nesreća na moru. Primjeri za takvu situaciju su katastrofalni postupci evakuacije prilikom havarije velikih putničkih brodova Sewolf i Costa Concordia. Istraživanja pokazuju da samo komunikacijski problemi uzrokuju gotovo polovicu svih pomorskih nesreća, dok je pogrešan protokol komunikacije glavni faktor u gotovo svim brodskim nesrećama. [4]

Većina komunikacija na brodovima je usmena, ali iako su zapisivači podataka (engl. *Voyage Data Recorders* - VDR) instalirani na modernim brodovima kako bi, među ostalim, bilježili sve govore navigacijskih časnika, vrlo je ograničen broj autentičnih uzoraka komunikacijskih timova na mostu dostupan za lingvistička istraživanja. [4]

Lingvistička istraživanja se oslanjaju na opažanja o tome kako ljudi komuniciraju. Međutim, s obzirom na ograničeni opseg autentičnih uzoraka govora, malo je

kvantitativnih istraživanja provedeno u području komunikacije na mostu. Potrebno je puno više realnih snimaka kako bi utvrdili govorne obrasce koji pomorci zaista koriste prilikom procjene situacija, izvršavanja navigacijskih zadataka i izbjegavanja opasnih situacija. To bi poslužilo za procjenu razlike između spontane komunikacije i one koja je propisana u ovakvim situacijama. Realne snimke komunikacije na mostu su nužne za edukaciju nautičkih časnika na simulatorima, jer upravo takve snimke mogu dati najbolje uvjete osposobljavanja. [4]

Komunikacija tima na mostu generički je termin za spontane govorne radnje nautičkih časnika koji su dio tima tj. posade broda. Veći dio komunikacije posade na mostu i ne pripada poslovnoj komunikaciji, budući da članovi posade dijele i životne okolnosti tijekom boravka na brodu. Stoga se komunikacija tima na mostu također se razlikuje u pogledu sastava tima, kanala komunikacije, opsega i sadržaja. Timovi na brodovima gotovo su uvijek multinacionalni i multikulturni, a koji usko surađuju i dijele životno okruženje. [4]

Na trgovačkim brodovima timove na mostu obično čine kapetan ili zapovjednik broda, prvi, drugi i treći navigacijski časnik i kormilar. Članovi posade rade u smjenama koje pokrivaju rad broda dvadeset i četiri sata dnevno, sedam dana u tjednu. Ovisno o tipu broda i području rasporeda, radne smjene od četiri ili šest sati su uobičajene.

Zbog ove organizacijske sheme dvoje do troje ljudi obično rade zajedno tijekom smjene nakon čega se mijenja sastav tima. Jedan časnik, koji ne mora biti najviše rangiran, donosi zapovjedi u plovidbi (engl. *Command of Navigation - CoN*) i stoga je odgovoran za sve odluke donesene i radnje poduzete tijekom svake straže. [4]

Dok se članovi tima na mostu uključuju u izravnu komunikaciju licem u lice kako bi procijenili situacije i donijeli odluke, oni također komuniciraju putem UHF radija s ostalim članovima posade koji se nalaze u različitim područjima broda, na pr. u strojarnici, na palubi itd., što proširuje tim mosta na raspoređeni tim. Komunikacija se također obavlja preko VHF-a s VTS službom, s tegljačima i drugim brodovima, a ponekad i putem satelita ili mobilnog telefona s brodarskom tvrtkom, agentima i drugim ljudima na kopnu. Time se stvara široko virtualno okruženje. Ako nije dostupan nijedan zajednički jezik, Međunarodna pomorska organizacija (IMO) propisuje da članovi posade komuniciraju na engleskom jeziku i da on bude *lingua franca*. [4]

S obzirom na važnost komunikacije tima na mostu za sigurnu plovidbu broda, očekuje se i više istraživanja na ovu temu kao i više publikacija koje bi omogućile i učenje jezika i poboljšanje komunikacijskih vještina. [4]

5.3. UPRAVLJANJE TIMOM NA MOSTU I KARAKTERISTIKE DRŽANJA STRAŽE

Posada koja upravlja brodom mora funkcionirati kao tim kako bih osigurala sigurnu navigaciju. Članovi posade koji su zaduženi za navigacijske straže imaju ogromnu odgovornost kada rade zajedno kao tim za mostu. Činjenica je da više glava razmišlja bolje nego dvije kao i još mnogo drugih ljudskih faktora iz kojih proizlazi potreba za formiranjem tima.

Međutim, postavljanje određenog broja ljudi na isti most ne znači i da je formiran uspješan tim. Dakle potrebne su vještine i želja svakog pojedinog člana za postizanjem kvalitetne suradnje i komunikacije među članovima tima. Također je potrebno da svi članovi tima njeguju međuljudske odnose, kako bih se postiglo učinkovito vođenje broda.

Komunikacija je općenito gledano, ključ uspjeha. Odlučujuća je unutar tima koji formira stražu, prilikom predaje straže, ali i u kontaktu sa strojarnicom i svim ostalim operativnim područjima na brodu. U globalnoj pomorskoj industriji nužno je da ljudi iz cijelog svijeta rade zajedno. To je jedan od razloga nastajanja STCW Kodeksa za odgovarajuće znanje pisanog i govornog engleskog jezika. Stoga komunikaciju unutar i izvan broda treba uskladiti i izvoditi s ciljem postizanja najboljeg učinka i sigurnosti.

5.3.1. Časnik straže

Časnik straže (engl. *Officer of the Watch – OOW*) predstavnik je zapovjednika na mostu i odgovoran je za sigurnu navigaciju sukladno s STCW Konvencijom i Pravilima za izbjegavanje sudara na moru (engl. *International Regulations for Preventing Collisions at Sea, COLREGs*). Nadalje, dužnosti časnika straže su održavanje sigurne straže prilikom plovidbe i kada brod miruje, i od njega se zahtijeva:

- upravljanje timom na mostu
- procjena situacija koje se mogu dogoditi na brodu

- učinkovito predavanje straže
- usklađenost s navigacijskim politikama i zahtjevima tvrtke
- poznavanje i funkcioniranje opreme na mostu
- poznavanje procedura i protokola na mostu
- nadgledanje palube broda
- izbjegavanje sudara sukladno pravilima za izbjegavanje sudara na moru
- vođenje GMDSS (engl. *Global Maritime Distress and Safety System*) motrenja
- usklađivanje zahtjeva zaštite okoliša
- praćenje ispravnosti navigacijske opreme, itd.

5.3.2. Korištenje standardnih pomorsko – komunikacijskih izraza prilikom predaje straže i tijekom kormilarenja brodom

Časnik straže mora izuzetno dobro poznavati službene naredbe nad kormilom. Prilikom predaje straže, časnik koji predaje stražu mora izvijestiti časnika koji dolazi u stražu o velikom broju aktivnosti i situacija koje se prate u tom trenutku. U IMO-ovim Standardnim pomorsko – komunikacijskim izrazima pronalazimo ispravan rječnik i izraze koji pokrivaju razne situacije. Postoje slučajevi kada situacija zahtijeva da kapetan preuzme stražu od časnika na straži. Prema SMCP-u, kapetan tada kaže: "Ja sada preuziman stražu", a OOW odgovara: "Vi sada preuzimate stražu". Primjer poput ovog, gdje se zapovijed ponavlja, vrlo je važan kako bi se izbjegli nesporazumi i spriječile opasne situacije.

Prilikom davanja naredbi, kormilar (engl. *helmsman*) treba ponavljati naredbe i OOW je potreban pratiti da li se zapovjedi izvršavaju pravilno i u pravom vremenu. Ako brod ne reagira na kormilarove zakrete kormilom, kormilar mora odmah obavijestiti OOW i naredbe kormila se trebaju zaustaviti dok se ne protumači razlog nastalog problema.

Tablica 1. Naredbe nad kormilom i njihovo značenje [9]

NAREDBE	ZNAČENJE
Sredina (engl. <i>Midships</i>)	Kormilo držati u uzdužnici broda
Pet desno (engl. <i>Starboard five</i>)	Kormilo držati 5 stupnjeva desno
Deset desno (engl. <i>Starboard ten</i>)	Kormilo držati 10 stupnjeva desno
Dvadeset desno (engl. <i>Starboard twenty</i>)	Kormilo držati 20 stupnjeva desno
Sve desno (engl. <i>Hard a starboard</i>)	Kormilo držati skroz desno
Pet lijevo (engl. <i>Port five</i>)	Kormilo držati 5 stupnjeva lijevo
Deset lijevo (engl. <i>Port ten</i>)	Kormilo držati 10 stupnjeva lijevo
Dvadeset lijevo (engl. <i>Port twenty</i>)	Kormilo držati 20 stupnjeva lijevo
Sve lijevo (engl. <i>Hard a port</i>)	Kormilo držati skroz lijevo
Smanjiti na pet/deset/dvadeset (engl. <i>Easy to five/ten/twenty</i>)	Smanjiti kut kormila i zadržati ga na pet/deset/dvadeset stupnjeva
Ravno (engl. <i>Steady</i>)	Smanjiti skretanje s kursa što je prije moguće
Samo tako ravno (engl. <i>Steady as she goes</i>)	Potrebno zadržati kurs koji je bio u trenutku izdavanja naredbe. Kormilar ponavlja danu naredbu i javlja trenutni kurs na kompasu. Kada brod prestane mijenjati kurs tj. kad se smiri, kormilar treba javiti: "Ravno na...".
Ispitajte (engl. <i>Meet her</i>)	Provjeriti osjetljivost kormila
Plutaču/oznaku ostavite... s desne/lijeve strane (engl. <i>Keep the buoy/mark... on starboard/port side</i>)	
Obavijestite ako brod ne prima promjene kormila (engl. <i>Report if she does not answer the wheel</i>)	

Ponekad, časnik straže može zahtijevati upravljanje brodom preko kompasa. Svakako, postoji specifičan način izgovaranja kompasnih kurseva, svaki broj se izgovara zasebno uključujući i nulu. Kada se zapovijed izda, kormilar mora ponoviti naredbu i spretno dovesti brod na kurs koji je naređen. Kada brod dođe u željeni kurs, kormilar jasno izgovori: „Ravno na...“

Tablica 2. Naredba nad kormilom glede kursa [9]

NAREDBA	KURS PO KOJEM TREBA PLOVITI
Kormilo lijevo, kurs: dva, tri, osam (engl. <i>Port, steer two three eight</i>)	238°
Kormilo desno, kurs: nula, šest, četiri (engl. <i>Starboard, steer zero six four</i>)	064°
Kormilo desno, kurs: dva, dva, dva (engl. <i>Starboard steer, two two</i>)	222°

Prilikom promjene straže, treba obratiti pozornost na nekoliko stvari. Uz pomoć standardnih pomorsko – komunikacijskih izraza mogu se pronaći stavke o kojima treba voditi računa kao što su:

- pozicija, gaz i kretanje broda
- prisutnost i pozicija brodova u okolnom području
- stanje navigacijskih pomagala
- radio veza
- meteorološki uvjeti
- dane zapovjedi i sl.

Od velike je važnosti jasno i nedvosmisleno prenošenje potrebnih informacija. Stoga se izvodi komunikacija zatvorene petlje, tj. poruka se ponavlja kako bi se izbjegli nesporazumi. Previše nesreća se dogodilo zbog pogrešne komunikacije, a ponavljanje naredbi i poruka nakon što se čuju igra važnu ulogu u uspješnoj komunikaciji.

Tablica 3. Primjer ponavljanja zapovjedi između časnika u straži i kormilara [9]

<p>OOW: Koja nam je trenutna pozicija?</p> <p>Kormilar: Trenutačna pozicija nam je...</p> <p>OOW: Trenutačna pozicija nam je... (ponavlja)</p> <p>Koji nam je trenutni kurs?</p> <p>Kormilar: Trenutačni kurs nam je... stupnjeva</p> <p>OOW: Trenutačni kurs nam je... stupnjeva (ponavlja)</p>	<p><i>OOW: What is present position?</i></p> <p><i>Helmsman: Present position is ....</i></p> <p><i>OOW: Present position is .... (repeats)</i></p> <p><i>What is present course?</i></p> <p><i>Helmsman: Present course is... degrees</i></p> <p><i>OOW: Present course... degrees (repeats)</i></p>
--	---

6. KARAKTERISTIKE POMORSKOG ENGLESKOG JEZIKA ZA BRODOSTROJARA

Funkcija brodstrojara podrazumijeva skup znanja i vještina koje je potrebno razvijati i kontinuirano primjenjivati, što je posebice važno za mlade ljude koji tek započinju karijeru na brodu. Prisutnost na brodu za njih postaje životno okruženje, on postaje dio strukovne zajednice u kojem komunikacija igra značajnu ulogu.

Potreba za jasnom verbalnom komunikacijom u komercijalnom okruženju na moru je višestрана. Prije svega je radna jer je brod radno okruženje, zatim je i okruženje razvoj vještina te socijalno okruženje u odnosu na posadu. Komunikacija na brodu se odvija svakodnevno između članova posade za vrijeme rada broda, pri izdavanju i izvršavanju naredbi u normalnim ili izvanrednim situacijama. Pri tome je opet važan svakodnevni timski rad kako bi se osiguralo učinkovito poslovanje, formirala kvalitetna društvena interakcija i održavala skladna atmosfera unutar tima. Iz tog je razloga pomorski engleski jezik od velike važnosti i u području brodstrojarsstva izdvojen kao zasebna grana ESP-a. [6]

Pojam pomorski engleski jezik tradicionalno se odnosi na jezik kojim govori zajednica pomorskog okruženja. Uglavnom je bio orijentiran na komunikaciju službenika palube.

Kako bi se kopnene konstrukcije, materijali i strojevi razlikovali od onih koji je primjenjuju na brodovima i općenito u pomorstvu, nastaju termini vezani za brodstrojare koji se naravno vezuju uz posebno područje ESP-a. Također u formiranju ovog područja pomorskog engleskog jezika veliku važnost ima i znanstveni i tehnički engleski jezik (engl. *The Scientific and Technical English* - STE) kojim se također koriste brodski inženjeri. Nužna je upravo analiza i primjena STE-a kako bi se istaknule specifičnosti izričaja u brodstrojarsstvu. [6]

Svaki član posade, ovisno o situaciji, donosi određene odluke koje verbalizira ovisno o svojoj ulozi i situaciji. Stručni izričaj varira ovisno o primjeni pa se tako u brodstrojarsstvu razlikuje nekoliko registara koje koriste časnici stroja ili inženjeri u njihovim profesionalnim komunikacijama: znanstveni i tehnički engleski, osnovni pomorski engleski jezik (engl. *Basic Maritime English* – BME) , i engleski jezik za preživljavanje (engl. *Survival English* – SE). Svaki član posade treba svladati osnovni pomorski engleski jezik (BME) i engleski jezik za preživljavanje (SE). Osnovni pomorski engleski jezik obuhvaća terminologiju koja se odnosi na brodove i njihovu izgradnju te opisuje radno

okruženje. To je temeljno znanje bez kojeg komunikacija na brodu, bilo profesionalna ili socijalna nije moguća. Engleski jezik za preživljavanje (SE) pokriva komunikacijske situacije povezane s osobnom i sigurnosti tima (gašenje požara, piratstvo, katastrofa na brodu, nesreće na radu, itd.).

Nastavni plan i program modula znanstvenog i tehničkog engleskog jezika, jezične strukture i funkcije koje treba uvesti u sustav obrazovanja, temelje se na pažljivoj i detaljnoj analizi potreba polaznika kako bi se izbjeglo usvajanje znanja koja neće imati primjenu u brodstrojarstvu. Pri tome je potrebno razraditi četiri jezične vještine: čitanje, slušanje, govor i pisanje koje su potrebne za uspješnu komunikaciju brodstrojara neovisno o radnoj poziciji u stroju na brodu. Treba obratiti posebnu pozornost vještini komunikacije u osjetljivim i stresnim situacijama te poznavanju registra komunikacija brodstrojara.

[6]

6.1. POZNAVANJE DVOZNAČNOSTI RIJEČI I IZRAZA U ZNANSTVENIM I TEHNIČKIM TEKSTOVIMA

Sposobnost čitanja i razumijevanja znanstvenih i tehničkih tekstova ključna je za komunikacijsku kompetenciju časnika stroja. Strani izvorni govornik engleskog jezika stekao je osnovno znanje jezika kao temelj daljnje profesionalne izobrazbe već učenjem na materinjem jeziku. Stoga učenje stručnog engleskog jezika u bilo kojem području znanosti, zahtijeva konceptualni razvoj i učenje istovremeno.

Postupak primjene konceptualne metafore u kognitivnom procesu učenja znanosti na materinjem jeziku može se razlikovati od konceptualnih metafora na kojima se ista znanost tumači na engleskom jeziku. Te se razlike mogu kretati od različitih pristupa problemu do različitih metafora u formulaciji pojmova i uporabi različitih jezičnih struktura, (Langacker, 1987). Na primjer, dva osnovna pristupa uvode i objašnjavaju osnovne pojmove električne energije, udžbenici engleskog jezika temelje se na teoriji protoka elektrona i slijede smjer protoka elektrona od negativnog prema pozitivnom, konceptualizacija električne energije kroz "protok vode" (engl. *water flow*) ili "gomilu koja se kreće" (engl. *moving crowd*) kao konceptualnu metaforu.

Bugarski se udžbenici koriste konvencionalnom teorijom strujanja struje, gdje se struja dovodi u korelaciju s gibanjem kao odnosom rada, sile i pomaka. Bugarski krug je

"napajan naponom" (engl. *supplied with voltage*), ili 'pod naponom' (engl. *under the voltage*) i napon prisiljava kretanje od pozitivnog ka negativnom, tj. struja je prisiljena teći, što rezultira uporabom pasivnog izričaja. [6]

Zamišljene analogije na kojima se temelji konceptualizacija kojom se opisuju pojave u tehničkim znanostima su razlog postojanja takozvanih „sub tehničkih“, ili „polu tehničkih“ riječi. To su riječi koje imaju jedinstveno, općenitije englesko značenje, koje u tehničkom kontekstu poprima proširena značenja (Trimble, 1985: 129). To su npr. riječi: raspored (engl. *arrangement*), ispuštanje (engl. *discharge*), pružiti (engl. *provide*), osigurati (engl. *ensure*), opskrba (engl. *supply*) itd. Stoga, ako uzmemo, na primjer, pumpu: engleska pumpa "ispušta" (engl. *discharges*) tekućinu, dok bugarska pumpa "tlači" (engl. *pressurize*) tekućinu. Na ovom primjeru se ista aktivnost tumači potpuno različitim izrazima. Znači da kad Bugari nešto "ispuste" (engl. *discharge*) preko palube, oni to zapravo "tlače" odnosno ispuštaju pod tlakom (engl. *pressurize*). Npr. kada je baterija potrošena na engleskom bi značilo da je "ispuštena" (engl. *discharged*) ali istovremeno nije 'bez tlaka' (engl. *depressurized*), već je prema engleskom jeziku "razrijeđena" što je doslovni prijevod od engl. *diluted*. Istraživači se jednoglasno slažu da kada riječ je o leksičkom znanju, poznavanje tehničkih pojmova nije dovoljno za jasno tumačenje stručnih znanstvenih i tehničkih tekstova. Mišljenja su kako "sub tehničke" riječi stvaraju mnogo ozbiljniji problem (Cohen et al. 1988), jer studenti mogu uzeti zdravo za gotovo da su jednom upoznali riječ, usvojili su njeno značenje u svim primjenama, što je rezultira nesporazumima i nelogičnim prijevodima.

6.2. BRODOSTROJARSKA KOMUNIKACIJA

Analiza mogućih situacija koje zahtijevaju komunikaciju među brodstrojarima je ukazala na potrebu učenja jezika kao ESP u području brodstrojarstva. Analiza ima za svrhu profilirati specifične jezične formulacije potrebne za uspješnu komunikaciju u određenoj situaciji na brodu, formulirati registar komunikacija kao i specifične jezične brodstrojarske obrasce. Rezultati analiza komunikacije u brodstrojarstvu su izuzetno važni, nastaju gotovo isključivo iz analiza u stvarnim situacijama i postaju temelj za učenje stručnog engleskog jezika u brodstrojarstvu.

Mladi pomorac koji svoju karijeru započinje u području brodstrojarstva, pridružuje se iskusnom inženjerskom timu gdje već postoji dobro istrenirana komunikacija licem u lice i za očekivati je da treba vremena kako bi se uklopio u radni tim. Zato je edukacija profesionalnog brodstrojarskog engleskog jezika već prije dolaska na brod, od izuzetne važnosti. Općenito, situacije koje zahtijevaju specifičnu komunikaciju u brodstrojarstvu se mogu promatrati kao: [6]

- proceduralne komunikacijske situacije
- komunikacijsko rješavanje problema
- komunikacijske situacije usmjerene na određeni zadatak.

6.2.1. Proceduralne komunikacijske situacije

Proceduralne komunikacije povezane su s popunjavanjem dnevnika ili kontrolnih popisa. Glavne komunikacijske vještine su čitanje i pisanje. Brodstrojar bi trebao biti upoznat s jezikom i izrazima koji se koristi u zapisniku knjige kao što su: [6]

- uporaba izraza: uljni plamenik, prijenosna vatrogasna pumpa, pomoćna peć kotla i kratice

- glavni motor M/E (engl. *main engine*),
- u pripravnosti S/B (engl. *stand by*),
- promijenjeni kurs A/C (engl. *alter course*),
- strojarnica E/R (engl. *engine room*),
- završiti sa motorom F.W.E., (engl. *finish with engine*),
- početak morskog prolaska SOSA (engl. *start of sea passage*) itd.

- uporaba jezgrovitih i / ili eliptičnih rečenica: izostavljanje određenih članaka, pomoćnih glagola, sredstava događaja:

- izvedena vježba protiv zagađenja (engl. *carried out anti-pollution drill*)
- pregledana protupožarna oprema (engl. *inspected FFE – fire fighting equipment*)
- svi ventili koji trebaju biti zatvoreni daljinskim upravljačem izvan E/R
- zadovoljavajući rad ventila (engl. *all valves to be closed by remote control from outside of E / R. Satisfactory operation of valves*).

- proceduralna komunikacija vezana uz brifinge o radu glavnog motora i pomoćne opreme, o potrebnim popravcima, o predaji i preuzimanju straže, sigurnosnim postupcima na brodu (npr. napuštanje broda, zaštita od požara, traganje i spašavanje), rukovanju tekućim teretom, bunkerima i balastom te prevenciji onečišćenja. Proceduralna komunikacija nije spontana, već slijedi ustaljene i unaprijed definirane postupke, bilo licem u lice ili putem komunikacijskih pomagala unutar broda. Ove proceduralne komunikacijske situacije zahtijevaju govorne vještine, očekivani minimum znanja pokriven edukacijom u okviru SMCP –a (B1 / 1.8 do B3 / 1.3). [6]

6.2.2. Komunikacijske situacije u slučajevima rješavanja problema

Nema dostupnih pisanih zapisa za ovakvu vrstu komunikacije, jer to nije izazvano normalnim radom i okolnostima ili standardnim servisiranjem i održavanjem. Stoga nema pisanih postupaka koje treba slijediti, niti je njihov jezik standardiziran. Jedini pisani dokumenti koji u takvim situacijama pomažu su upute za postupanje i uporabu opreme i popratni grafikoni koji mogu pomoći u rješavanju problema. Takve su komunikacije spontane stoga podrazumijevaju visoku razinu stručnosti, dobre vještine čitanja, sposobnost čitanja priručnika s detaljnim uputama i dobre govorne vještine (engl. *read for speaking*). To u doslovnom prijevodu znači "čitanja za govor" ali u komunikacijskoj situaciji rješavanja problema uključuje sljedeće: [6]

- sposobnost čitanja simbola, grafikona matematičkih formula i dijagrama (shematski dijagrami, cjevovodni dijagrami, dijagrami eksplozije) te istovremeno komentiranje na engleskom jeziku,

- sposobnost čitanja tehničkog teksta (priručnika s uputama) koji se odlikuje visokom tehničkom razinom i sadrži apstraktne pojmove,

- razumijevanje terminologije, tehničkih riječi i razumijevanje funkcionalnosti retoričkih obrazaca tehničkog teksta,

- sposobnost prijenosa podataka dobivenih čitanjem u jednom žanru u govor u drugom žanru, karakterističnih za dijalog "lice u lice", korištenjem funkcionalnih retoričkih obrazaca tehničkog teksta.

U ovakvoj komunikaciji prevladava tehnika prenošenja objašnjenja (riječima i dijagramima) uputa za uporabu i tablica za rješavanje problema kako bi se ispravna rutinska operacija uspoređivala s privremenim neispravnim operacijama i na kraju uputila na rješavanje problema i postupke popravljajanja. [6]

6.2.3. Komunikacijske situacije usmjerene na zadatak

Situacije prilikom dodjele zadataka (rutinske i ne rutinske) izazivaju spontanu, neformalnu komunikaciju licem u lice. Tom je prilikom fokus u dodjeli zadataka, izboru tima, zadacima pojedinca i zadacima odgovornosti, uputama o opasnostima i sigurnosnim postupcima, uputama o radnom postupku, rezervnim dijelovi i potrebnim alatima. Način komunikacije je određen retoričkim funkcijama i jezičnim obrascima koji se koriste u situacijama dodjele zadataka. [6]

Komunikacijska situacija na relaciji zadatak - izvedba je isključivo timski rad koji se izvodi u realnom vremenu, dakle odmah po dodjeli zadatka. Stoga je struktura dijaloga usko povezana sa strukturom zadatka. Komunikacija je spontana, neformalna, licem u lice, pa ako su uključeni ljudi sa različitim činovima, iskustvom i stručnosti, iskusniji će preuzeti vodstvo i strukturirati postupke i aktivnosti. Komunikacija među članovima tima se može također razlikovati ovisno o poznavanju engleskog jezika. Zato, s ciljem eliminacije nesporazuma, upute moraju biti kratke i jasne, dajući samo minimalne podatke o predmetima i aktivnostima. Po potrebi ih treba i ponoviti. [6]

Komunikativne situacije usmjerene prema zadacima sve su prisutnije u našem svakodnevnom životu, pa se njihovo provođenje uzima zdravo za gotovo. Međutim, u pomorstvu treba dati veliku važnost uspješnoj i spontanoj komunikaciji multinacionalnih timova npr. tijekom popravaka na brodu. Svaka manjkavost u komunikaciji prilikom izvedbe zadatka tima može rezultirati neuspjehom u izvršavanju zadatka, a to može prouzročiti daljnju štetu i/ili potencijalno proizvesti opasnu situaciju. Sposobnost komunikacije u tim situacijama presudna je za normalno svakodnevno poslovanje i sigurnost posade. [6]

7. KARAKTERISTIKE POMORSKOG ENGLESKOG JEZIKA ZA POMOĆNA OSOBLJA

Ekspanzijom industrije putničkih brodova za krstarenja raste i veličina broda koja se koristi. Zabava i prijevoz putnika su primarni razlozi postojanja ove vrste brodova. Kako bi ispunila svoju svrhu, industrija putničkih brodova za krstarenja zahtjeva pomorce koji imaju specifične kompetencije u engleskom jeziku. Ove kompetencije nisu samo nužne za časnike palube i stroja već i za osoblje koje ima različite funkcije na brodu, uglavnom komunicira s gostom ali mora poznavati i sigurnosne protokole. Stoga uz poznavanje engleskog jezika mora raditi i na edukaciji u području stručnog pomorskog engleskog jezika.

Prema izmjenama i dopunama STCW-a iz Manile iz 2010., svi članovi posade na brodovima za krstarenje, moraju biti sposobni pomoći putnicima tijekom izvanrednih situacija i iz tog razloga trebaju odgovarati i na sigurnosna pitanja na engleskom jeziku ili na jeziku kojem govore putnici broda. U izvanrednim situacijama je vrlo bitno da navigacijska i sigurnosna komunikacija od broda do obale i obrnuto, među brodovima i unutar posade mora biti precizna, jasna i nedvosmislena. Stoga se i u putničkim kruzerima javlja potreba za standardizacijom korištenog jezika. Sve je veća potražnja za razvojem komunikacijskih vještina u engleskom jeziku, posebno za osoblje koje radi na brodovima za krstarenje, ali i na brodovima za prijevoz tereta na kotačima (*engl. Roll on – Roll off, RORO*), jahtama i malim putničkim plovilima. [5]

Pozivajući se na Manilske izmjene i dopune STCW-a, koji su stupile na snagu u siječnju 2012., osoblje koje radi na brodu za krstarenje treba biti sposobno komunicirati na engleskom jeziku. Ovaj komunikacija mora postojati ne samo između članova posade, već i s putnicima i ostalim osobljem, posebno u hitnim situacijama, kad su u pitanju životi putnika. [5]

7.1. ZAHTJEVI POMORSKOG ENGLESKOG JEZIKA ZA POMOĆNO OSOBLJE

Brod za krstarenja broji više tisuća članova posade i putnika, funkcionira poput velikog grada koji plovi morem i sukladno tome zahtjeva veliki broj osoblja različitih profila. Očekuje se da je osoblje educirano i da posjeduje vještine za radna mjesta na koje se raspoređuje. Pri tome znanje je engleskog a po mogućnosti i još drugog svjetskog jezika od izuzetne važnosti. Kako bi se osigurala edukacija pomoćnog osoblja u savladavanju engleskog jezika Revidirani model tečaja engleskog jezika (dio 2.5) definira vodič za učenje specijaliziranog pomorskog engleskog jezika za osoblje koje pruža usluge putnicima na putničkim brodovima. Također STCW u svom odjeljku A- V / 2 definira minimalne zahtjeve za poznavanje i razumijevanje engleskog jezika, sa sljedećim ciljevima: [5]

- razvijanje sposobnost polaznika za korištenje specijaliziranog pomorskog engleskog jezika za uspostavu učinkovite komunikacije prema njihovim dužnostima i odgovornostima,
- jamstvo usvajanja znanja i razumijevanja engleskog jezika kako je navedeno u STCW zakoniku,
- osposobljavanje polaznika za rutinske i hitne slučajeve komunikacije,
- promoviranje jezičnih vještina za nastavak samostalnog učenja na moru,
- usvajanje znanja engleskog jezika s vještinama koje su nužne u upravljanju velikim brojem ljudi (putnika) ljudi u slučaju scenarija kriznog upravljanja.

Pored navedenog, tablica A-V / 2 uključuje standarde za minimalne kompetencije u upravljanju ljudima (putnicima) u kriznim situacijama. Ti standardi predviđaju sljedeće sposobnosti člana posade: [5]

- sposobnost uspostavljanja i održavanja učinkovite komunikacije koja uključuje korištenje jasnih i kratkih uputa od osoblja prema putnicima, kao i uspostavu povratnih informacija od putnika prema osoblju,

- sposobnost pružanja relevantnih informacija putnicima i ostalom osoblju tijekom izvanredne situacije, kako bi pravovremeno bili obaviješteni o cjelokupnoj situaciji uzimajući u obzir jezik ili jezike nacionalnosti putnika i drugog osoblja,
- sposobnost uspostave drugih kanala komunikacije tijekom hitnih slučajeva nekim drugim sredstvima, poput demonstracija, ručnim signalima ili odvrćanjem pažnje prema mjestu okupljanja, npr. prema uređajima za spašavanje kada je usmena komunikacija nepraktična,
- korištenje jezika kojim se hitne najave mogu emitirati tijekom hitnih slučajeva ili vježbi za prenošenje kritičnih smjernica putnicima, čime se posadi značajno olakšava u pomaganju putnicima.

8. ZAKLJUČAK

Sagledavajući pomorsku industriju u cjelini, u posljednja dva desetljeća dolazi do velikog porasta pomorskog prometa što ima za potrebu neprekidan porast različitih pomorskih kadrova. U skladu s time javlja se i potreba za edukacijom različitih profila pomoraca, osmišljavaju se specifične edukacije a sve sa ciljem postizanja konkurentnosti brodarskih kompanija na svjetskom tržištu. Među brojnim edukacijama sve veći značaj se daje učenju, razvoju i usavršavanju pomorskog engleskog jezika, čime se održava kvalitetan način poslovanja ali prije svega sigurnost plovidbe, posada i putnika. Stoga se neprekidno uvode nove regulative i standardi za znanjem pomorskog engleskog jezika u svim segmentima pomorskog poslovanja i na svim razinama, od pomorca koji prvi put boravi na brodu do najviše pozicioniranih časnika. Pravnim regulativama o korištenju pomorskog engleskog jezika, postiže se uniformnost rada i zadanim situacijama, posebice rizičnim aktivnostima koje zbog npr. vremenskih utjecaja ne možemo predvidjeti.

Veliko značenje se daje načinima komunikacije na brodu, pri čemu se vodi računa o multinacionalnosti posada na brodovima i različitim kulturološkim karakteristikama pomoraca. Zato je engleski jezik u svim pomorskim djelatnostima postao temeljni jezik na kojem se gradi pomorski engleski, tehnički pomorski engleski i pomorski engleski za posebne namjene. Time se razbijaju komunikacijske barijere među posadama i stvara temelj za uspješnu plovidbu, sigurnost i konkurentnost na svjetskim morima.

Engleski jezik je u današnje vrijeme neizostavan dio svakodnevnice ljudi te se koristi u različitim područjima. U pomorstvu je engleski jezik od ključne važnosti jer se njegovim dobrim poznavanjem mogu spriječiti razne nesreće ili pogreške koje su najčešće uzrokovane lošom komunikacijom. Bez poznavanja engleskog jezika napredovanje u pomorstvu je gotovo nemoguće, zbog čega danas postoje razne radionice i tečajevi koji su fokusirani na stručne izraze i pojmove unutar različitih segmenata pomorstva. Takvi tečajevi su kreirani isključivo za potrebe pomoraca i prilagođene potrebama rada na brodu. Izučavanje pomorskog engleskog u različitim aktivnostima u pomorstvu, definira izraze koji se koriste i doprinosi izradi priručnika i protokola u različitim pomorskim djelatnostima. Iznenaduje činjenica kako je većina pomorskih nesreća uzrokovana upravo ljudskom pogreškom, a ne vanjskim utjecajima kako se misli. Do ljudskih pogrešaka često dolazi zbog previđanja opasnosti, ali i loše prenesenih zapažanja i informacija, dakle

neučinkovite komunikacije. Stoga je engleski jezik u pomorstvu neizostavan dio radnog dana i kvalitetnog odrađivanja dnevnih zadataka na brodu.

Iz navedenog se zaključuje kako je engleski jezik uvjet uspješnog rada i napredovanja svakog pomorca i treba ga shvatiti kao sredstvo prevladavanja raznih poteškoća u radu, savladavanja kriznih situacija, što u konačnici znači sigurnost putnika i posade.

LITERATURA

- [1] Bandeira E.: *Maritime and Technical English for Deck Officers*; Vol. 1; Lisbon, 2020.
- [2] Čulić-Viskota A, Kalebota S.: *Maritime English – What Does It Communicate?*, Transactions on Maritime Science, 2013.
- [3] Dragojević L.: *Engleski i hrvatski pomorski leksik*; 2010, https://bib.irb.hr/datoteka/902985.asopis_rije_rijeka.doc
- [4] John P., Brooks B., Schriever U.: *Profiling maritime communication by non-native speakers: A quantitative comparison between the baseline and standard marine communication phraseology*; English for Specific Purposes, 2017.
- [5] Martes L.: *Revision of IMO Model Course 3.17 Maritime English. Focus on Maritime English to Auxiliary Personnel*, The International Journal on Marine Navigation and Safety of Sea Transportation, Vol. 9, Num. 3, 2015.
- [6] Naumova N.: *Teaching technical English to future marine engineers discourse related problems*; Proceedings of IMEC 25; Istanbul, 2013.
- [7] Pritchard B.: *Standardni pomorsko – komunikacijski izrazi Međunarodne pomorske organizacije 2001*; Rijeka, 2006.
- [8] <https://www.maritimeinfo.org/en/Careers-Guide/deck-cadet> (pristupljeno 08.07.2021.)
- [9] Amundsen T., Slinning I., Skar B.: *K13 Textbook Maritime English. Deck Officer*, 2017.)

POPIS TABLICA

Tablica 1. Naredbe nad kormilom i njihovo značenje [9]	20
Tablica 2. Naredba nad kormilom glede kursa [9]	21
Tablica 3. Primjer ponavljanja zapovjedi između časnika u straži i kormilara [9]	22

POPIS KRATICA

BE (engl. <i>Buisness English</i>)	Poslovni engleski
BME (engl. <i>Basic Maritime English</i>)	Jednostavan pomorski engleski
COLREG (engl. <i>Collision regulations</i>)	Konvencija i pravila za izbjegavanje sudara na moru
CoN (engl. <i>Command of Navigation</i>)	Zapovijedanje plovidbe
EOP (engl. <i>English for Occupational Purposes</i>)	Engleski za zanimanje
EPP (engl. <i>English for professional purpose</i>)	Engleski za profesionalne svrhe
ESP (engl. <i>English for Special Purpose</i>)	Engleski za posebnu upotrebu
EST (engl. <i>English for Academic Purposes in Science and Tehnology</i>)	Engleski jezik za akademske svrhe u znanosti i tehnologiji
EVP (engl. <i>English for Vacationl Purposes</i>)	Engleski za odmorišne svrhe
GMDSS (engl. <i>Global Maritime Distress and Safety System</i>)	Svjetski pomorski sustav za pogibelji i sigurnost
IMO (engl. <i>International Maritime Organization</i>)	Međunarodna pomorska organizacija
ITU (engl. <i>International Telecommunication Union</i>)	Međunarodna telekomunikacijska unija
MSC (engl. <i>Maritime Safety Committee</i>)	Pomorski sigurnosni odbor
OOW (engl. <i>Officer of the Watch</i>)	Časnik straže

RORO (engl. <i>Roll on – Roll off</i>)	Ukrcaj / Iskrcaj tereta na kotačima
SE (engl. <i>Survival English</i>)	Engleski jezik za preživljavanje
SMCP (engl. <i>Standard Maritime Communication Phrases</i>)	Standardni pomorsko-komunikacijski izrazi
SMNV (engl. <i>Standard Marine Navigational Vocabulary</i>)	Standardni pomorski navigacijski vokabular
SOLAS (engl. <i>Safety of Life at Sea</i>)	Zaštita ljudskih života na moru
STCW (engl. <i>Standards of Training, Certification, and Watchkeeping</i>)	Standardi za edukaciju, održavanje straže i certificiranje pomoraca
STE (engl. <i>The Scientific and Technical English</i>)	Znanstveni i tehnički engleski jezik
VDR (engl. <i>Video Data Recorder</i>)	Zapisivač podataka o putovanju broda
VTS (engl. <i>Vessel Traffic Service</i>)	Služba za promet vozila